

1848-AS EMLÉKMŰ

SZabadságharcunk dicső napjaira mindig is büszkék voltunk. Volt egy időszak, amikor ezt a szép érzést a rendőrök felsőbb politikai utasításra gumibottal, elzárásokkal, megfélemlítéssel próbálták kivenni belőlünk. Ettől azonban még nagyobb lett a társadalmi ellenállás.

A magyarok már az 1848-as szabadságharcot követő években elkezdte azt a folyamatot, amely napjainkig tart. A nemzeti öntudat erősítése nagyon fontos volt az elnyomás évtizedeiben. Az egyszerű emberek, de a középosztály is kívülről akarta megmutatni a 48-as eszmékhez való azonosulást, például úgy, hogy ruházatukba belevarrták a nemzeti színű szalagot, vagy a kalapjukon viselték a férfiak. A történelmi hagyományokat is érzelmi alapra építették, legendákat, eseményeket idéztek fel, hogy az idő el ne moshassa ezt a történelmi tettet.

Az 1848-as polgári forradalom emléknapiját 1927-től már hivatalosan is nemzeti ünnepként tartották számon. Érthető is, hiszen a tragikusan végződött I. Világháború után kellett egy olyan nemzetet összetartó erő, amely tompítja Trianon fájdalma. Talán éppen ebből fakadóan, de mindenképpen pozitívan kell értékelni azt, hogy a II. Világháború utáni demokratikus kormányzat is minden erejével támogatja 1848 emlékét s egyben történelmi előképének is tekinti. Ez talán abban is megmutatkozik, hogy ennek az időszaknak a hivatalos pecsétjein a Kossuth-címer látható.

A polgári forradalom és szabadságharc méltó megemlékezéséről cikkezett a korabeli sajtó. A centenáriumi ünnepségsorozatra való felkészülésről már 1946 végétől értesülhettek az újságok olvasói. Erről folyamatosan jelentek meg hírek, hogy a lakosság körében is népszerű legyen.

Az Újjáépítési Minisztérium, – melynek feladatkörébe tartozott az ország gazdasági újjáépítésének megszervezése, a munkanélküliség leküzdésének irányítása és a közmunkaügy – 1946 májusában hozta nyilvánosságra az első ünnepségtervezeteket. Ebben az áll, hogy a hivatalos rendezőtestülete az Országos Nemzeti Bizottság lesz. Az Országos Nemzeti Bizottságot a legkülönbözőbb társadalmi és állami intézmények, valamint a pártok ifjúsági tagozatából és iskolák

diákszervezetiből alakult meg 1947. január 30-án.

A 100 éves évforduló napjára nagy lelkesedéssel és igaz hazafisággal készülődhettek Szilágyitelepen. 1947 őszén megkezdődtek az előkészületek. Az országos mozgolódás hatására itt is megalakult a 48-as Bizottság. Tagjai részt vállaltak az előkészítő munkálatokban, valamint az évfordulóra tervezett ünnepségsorozat kivitelezését. A megszervezés nem volt könnyű feladat, hiszen se anyagi, se egyéb támogatást nem várhattak a felsőbb szervektől a nagy, országos propaganda ellenére. Így magukra voltak utalva.

A Bizottság elhatározta egy emlékmű felállítását a község központjában, a templom mellett. Ezen a telken állt a háború előtt a Leventeotthon, amely bizonyos mértékig a kultúra szolgálatában állt és a hazafias nevelésben vállalt jelentős szerepet.

Megtalálták azt a személyt, aki az elképzelések alapján méltó emlékhelyet készít 1848-as szabadságharc századik évfordulójára. Az emlékművet egy bizonyos Huffnäger Károly vállalta el társadalmi munkában. Sajnos személyéről nem sikerült semmit felderítenem. Az irodalmi műsor megrendezését Borsos Lilla tanítónő vállalta el.

Az irodalmi összeállítás nagy része Petőfi Sándor verseiből állt. A legjobb szavak nagy izgalommal, szorongással és a helyzetnek megfelelő komolysággal készültek a nagy eseményre. A forradalom egyes jeleneteit a színjátszó kör tagjai gyakorolták, beleélve magukat a rájuk osztott személy jellemébe és tulajdonságaiba. Az iskola énekkara is sok-sok próbával várta a nagy napot. S ez a nap el is érkezett.

Az ünnepségsorozat az iskolában délelőtt kezdődött: Szülők és gyermekek ünneplő ruhában érkeztek s foglalták el helyeiket. A község vezetői és a meghívott vendégek az első sorban foglaltak helyet.

Az ünnepségről így írtak:

„A délelőtti megtartott iskolai ünnepély nagyon felemelő volt és a hallgatóság körében általános nagy tetszést aratott. A tanulók buzgón és a nagy évforduló magasztos eszméitől áthatva játszották szerepüket. Lelkes, fiatal hangjuk csengően hirdette a szabadságharc 100 éves évfordulójának dicsőségét és örömét.”

Az 1848-as emlékmű

A fő eseményre délután került sor. A magyar zászlóval feldíszített Szabadság emlékmű leleplezése. Az ünnepség a Himnusz hangaival vette kezdetét és a Szózat eléneklésével zárult. Közben az irodalmi idézetek, versek és a rövid beszédek után hullott le a lepel Haffnáger Károly alkotásáról. A község 48-as Bizottsága leplezi le a szépen feldíszített emlékművet.

A középen magasodó oszlop tetején volt a két évszám egymás alatt:

1848

1948

A két oldalszárnny magasságában a felirat:

EMLÉKEZÜNK!

NEM FELEJTÜNK

A bal oldali szárnyon a dombormű Petőfi Sándort ábrázolta, amint a Nemzeti Múzeum lépcsőjén szavalja a Nemzeti Dalt. A jobb oldali-ra pedig a szabadságharc egy jelenete került, amint harcba indulnak a katonák, karddal és zászlóval a kezükben.

A délutáni esemény egy esti előadással folytatódott, melyről így írtak a jegyzőkönyvben:

„A testület részt vett délután a Szabadság emlékműnél tartott ünnepélyen s este a centenáriumi alkalmából rendezett ünnepi műsoros előadáson, melyen az iskola dalárdája is közreműködött”

A képen is látható emlékmű méltó módon mutatta meg az ünneplőknek 1848 dicsőségét. Jelenléte és nemzeti büszkeséget árasztó kisugárzása zavarta az elmúlt rendszer pártvezéreit. A Kádár-korszak helyi pártemberei lebontották azzal az indokkal, hogy egy műszaki boltot kell építeni a helyére, – nem mintha máshol nem lett volna elegendő üres terület egész Szigethalmon. Nyilván irritálta őket, hogy az irodájukból éppen azt az emlékművet kell nap, mint nap látniuk, mely egy nép szabadságharcát ábrázolta.

mert ahol zsarnokság van,

minden hiába,

a dal is, az ilyen hű,

... akármilyen mű,

mert ott áll

eleve sírodnál,

ő mondja meg, ki voltál,

porod is neki szolgál.

Illyés Gyula Egy mondat a zsarnokságról című versének befejező sorai hűen mutatják meg azt a korszakot, amelyben egy nép szabadságát jelképező emlékművet elpusztítanak, elpusztíthatnak. A nép azonban nem felejt. Nem felejt el azokat, akik ha kellett fegyvert fogtak, hogy elűzzék zsarnokaikat.